

გაეროს განვითარების პროგრამის მიერ დაფინანსებული პროექტი:

„პროფესიული სწავლების ცოდნის გაზიარება და მიკრო, მცირე და საშუალო
საწარმოების წარმომადგენლების უნარების განვითარება“

პროექტის პირველი ეტაპი

MSMEs საჭიროებათა კვლევა

კვლევა განახორციელა შპს ჰედჰანთინგმა

თბილისი

2022

შინაარსი

შესავალი.....	3
რაოდენობრივი კვლევა.....	5
ფოკუს-ჯგუფი.....	8
ექსპერტებთან ინტერვიუ.....	13
მეორადი მონაცემების ანალიზი.....	16
დასკვნა.....	19

შესავალი

პროექტი მიზნად ისახავს ფერმერების გაძლიერებას ტრენინგ-კურსების მეშვეობით, რათა განაახლონ თავიანთი ცოდნა და აღიჭურვონ ისინი ახალი უნარებითა და კომპეტენციებით. ჩვენ ჩავატარეთ კვლევა სამიზნე მუნიციპალიტეტებში, რათა გამოგვევლინა MSME-ების წევრების ფაქტობრივი საჭიროებები, ციფრული უნარები, რომლებსაც ისინი ფლობენ მოცემულ მომენტში და კომპეტენციები, რომელთა ფლობა საჭიროდ და სასარგებლოდ მიაჩნიათ. რაოდენობრივი კვლევის, ფოკუს ჯგუფების, ექსპერტებისა და მეორადი მონაცემების ანალიზის საფუძველზე ჩვენ შევიმუშავეთ ციფრული უნარების კურსის სილაბუსს MSME-ების წარმომადგენლებისთვის.

ციფრული უნარების ნაკლებობა ისეთი პრობლემაა, რომელიც განსაკუთრებით რეგიონებში შეინიშნება. ამ ხარვეზის შევსებით ადგილობრივი მეწარმეები გახდებიან აქტიური მონაწილეები ადგილობრივი საზოგადოების განვითარების პროცესში.

კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შევიმუშავეთ სილაბუსს და ჩავატარებთ ტრენინგებს პროფესიული კოლეჯის მასწავლებლებისთვის, რათა მოვამზადოთ ისინი, რომ დამოუკიდებლად წაუძღვნენ ციფრული უნარების კურსებს. ეს კურსი განხორციელდება პროფესიული განათლების სფეროში და მომავალში რეგულარულად მიეწოდება MSME-ების წარმომადგენლებს მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

თავდაპირველად, ჩვენი პროექტის ბენეფიციარები იქნებიან მეწარმეები MSME-ებიდან საგარეჯოს, გურჯაანის, სიღნაღის, დედოფლისწყაროს, ლაგოდეხის, თელავის, ახმეტის, ყვარლის მუნიციპალიტეტებში, საიდანაც დაახლოებით 30% იქნება ქალი. მიღებული ცოდნა შემდეგ გადაეცემა მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმომადგენლებს მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

ტრენინგ კურსების დაწყებამდე ჩვენ მოვაწყობთ საორიენტაციო შეხვედრას ბენეფიციარებთან, რათა გავზარდოთ პროექტის შესახებ მათი ინფორმირებულობის ხარისხი.

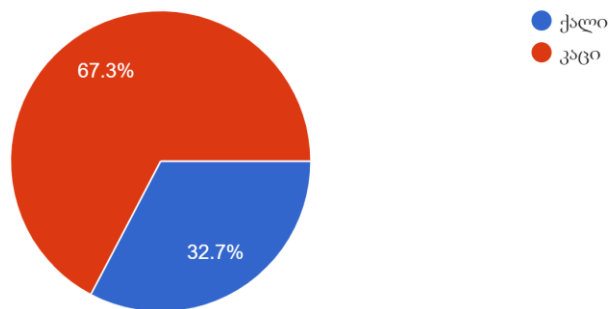
პროექტის ფარგლებში ჩატარდა კვლევები რამდენიმე მიმართულებით, კერძოდ: რაოდენობრივი კვლევა, ფოკუს-ჯგუფი, ჩაღრმავებული ინტერვიუ ექსპერტთან და მეორადი მონაცემების ანალიზი. კვლევის 4 მეთოდი გამოყენებული იქნა იმისათვის, რომ პრობლემები, გამოწვევები და გასაუმჯობესებელი მხარეები რამდენიმე მიმართულებით დაგვეჩვენა.

რაოდენობრივი კვლევა

რაოდენობრივი კვლევა ჩატარდა კახეთის რეგიონში მცხოვრები ფერმერების საჭიროებების გამოსავლენად. სულ გამოიკითხა 52 ფერმერი კახეთის რეგიონიდან, რომელთაგან 67 პროცენტი კაცია, ხოლო 32 პროცენტი - ქალი.

დიაგრამა 1.

სქესი
52 responses

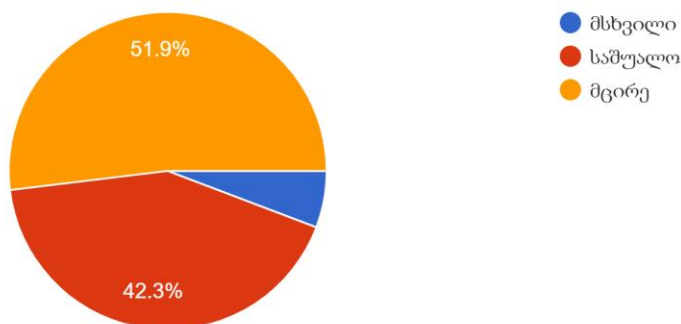

კვლევაში მონაწილეების 52 პროცენტი მცირე მეურნეობას წარმოადგენდა, ხოლო 42 პროცენტი - საშუალოს.

დიაგრამა 2.

მეურნეობის ზომა

52 responses

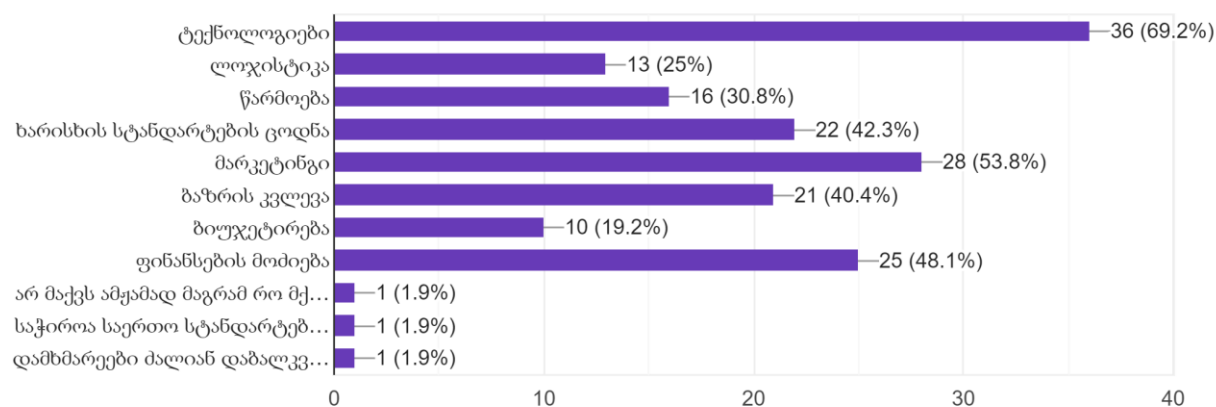
გამოკითხულები ისეთ საქმიანობას ეწევიან, როგორებიცაა მევენახეობა, მეცხოველეობა, მეფუტკრეობა, მებოსტნეობა, ხილის წარმოება და ა.შ.

გამოკითხულთა უმრავლესობა (69%) აღნიშნავს, რომ ტექნოლოგიური ცოდნის ნაკლებობა აქვს. გამოკვლეულთა ნახევარზე მეტი (53%) აცხადებს, რომ მარკეტინგული ცოდნა აკლია. გამოკითხულთა მიერ, ასევე, მნიშვნელოვან პრობლემადაა მიჩნეული ფინანსებზე შეზღუდული წვდომა (48%).

დიაგრამა 3.

რა სახის/რის ცოდნა გაკლიათ ყველაზე მეტად? (შეგიძლიათ მონიშნოთ რამდენიმე)

52 responses

კითხვაზე თუ რა მიაჩნიათ ყველაზე დიდ პრობლემად, გამოკითხულები სხვადასხვა ფაქტორს ასახელებენ, კერძოდ: ფინანსების ნაკლებობა, სარწყავი სისტემა, საჭირო ტექნიკა, გაყიდვები, არასტაბილური ფასები, ტექნიკის ნაკლებობა, მუშახელი, ახალი ტექნოლოგიების ნაკლებობა, წარმოების მაღალი დანახარჯები, მარკეტინგის ცოდნის ნაკლებობა, ლოჯისტიკური არხების გამართვა.

რაც შეეხება ძლიერ მხარეებს, გამოკითხულები შემდეგ ფაქტორებს გამოყოფენ: ხარისხიანი პროდუქტები, მოსავლიანი ჯიშები, ადგილმდებარეობა, გამოცდილება, მუდმივი კლიენტი, მოთხოვნადი პროდუქტი.

კითხვაზე თუ რა უნარების განვითარებას ისურვებდნენ, გამოკითხულთა პასუხები შემდეგი იყო: ტექნოლოგიები, ბიოწარმოება, ფინანსების მოძიება, კომუნიკაცია საქმიან გარემოში, დისტრიბუცია, ხარისხის სტანდარტების ცოდნა, მარკეტინგი, გაყიდვები, ბაზრის კვლევა, სოციალური ქსელების მართვა.

მთლიანობაში, გამოკითხულები აქცენტს იმ საკითხებზე აკეთებენ, რაც კონკრეტულ, პრაქტიკულ უნარებთანაა დაკავშირებული და მათ პროდუქტების გაყიდვაში დაეხმარება.

ფოკუს-ჯგუფი

ფოკუს-ჯგუფი არის კვლევის მეთოდი, რომელიც აერთიანებს ადამიანთა მცირე ჯგუფს, რათა უპასუხონ შეკითხვებს მოდერირებულ გარემოში. ჯგუფი არჩეულია წინასწარ განსაზღვრული დემოგრაფიული მახასიათებლების გამო და კითხვები შექმნილია იმისათვის, რომ ნათელი მოჰფინოს საინტერესო თემა.

ფოკუს-ჯგუფი თვისებრივი კვლევის მეთოდია. ჯგუფის დინამიკაზე, მათ პასუხებზე და სხეულის ენაზე დაკვირვებამ შეიძლება მნიშვნელოვანი ინფორმაცია მისცეს მკვლევარს მისთვის საინტერესო საკითხის შესახებ.

ფოკუს-ჯგუფის მიზანი, კახეთის რეგიონში ფერმერების წინაშე მდგარი გამოწვევების გამოვლენა გახლდათ. ფოკუს-ჯგუფის ჩატარების შედეგად, გამოვკვეთეთ ძირითადი პრობლემები, რაც ფერმერებს აქვთ და რასაც ხედავენ ის ადამიანები, რომლებიც აუთოსორსინგის ფორმატში სხვადასხვა მომსახურებას უწევენ ამ ფერმერებს.

ფოკუს-ჯგუფში მონაწილეობა მიიღეს გოგა კიკილაშვილმა და ნინო კოძახიძემ. ფოკუს-ჯგუფს უძღვებოდა კვლევის ხელმძღვანელი, თენგიზ თაქთაქიშვილი. ფოკუს-ჯგუფის მონაწილეებს დავუსვით ოთხი კითხვა. კითხვები და მათზე მონაწილეთა პასუხები მოცემულია ქვემოთ.

კითხვა 1. რა ძირითადი გამოწვევების წინაშე დგანან ფერმერები კახეთის რეგიონში?

გოგა კიკილაშვილი - საკონსულტაციო კომპანიის წარმომადგენელი, რომელიც ეფექტიანობის და ფინანსური აუდიტის მიმართულებით უწევს მომსახურებას მეურნეობებს კახეთში.

ბატონი გოგას თქმით, ის მომსახურებას უწევს მეცხოველეობის ფერმას, რომელიც იმავდროულად, ხორცპროდუქტების წარმოებითაცაა დაკავებული და ასევე, მეურნეობას, რომელიც რამდენიმე მიმართულებით საქმიანობს, კერძოდ: ხილის და ბოსტნეულის წარმოება, თევზსაშენი და აგროტურიზმი. ბატონი გოგას თქმით, ამ მეურნეობებს საერთო პრობლემები გააჩნიათ და ესენია გარე ლოჯისტიკური

პრობლემები, ინფრასტრუქტურა, ელექტროენერგია. მაგალითად, მათ თავად მოუხდათ მათთან მისასვლელი გზის გაკეთება, რადგან ამაზე არ იზრუნეს შესაბამისმა დაწესებულებებმა, რაც ამ მეურნეობებისთვის დიდი ხარჯი გახლდათ. ასევე, ისინი თავად ზრუნავენ ელექტროენერგიაზეც და აქტიურად იყენებენ მზის პანელებს, თუმცა მისგან მიღებული ელექტროენერგია სრულად საკმარისი არაა.

გარე ფაქტორების გარდა, ამ მეურნეობებს გარკვეული სტრუქტურული პრობლემებიც გააჩნიათ, კერძოდ, წარმოება არაა თანამედროვე მიდგომებით მართული და ტექნოლოგიებით აღჭურვილი. ამასთან, სახეზეა საკადრო პრობლემებიც, რაშიც მუშახელის და სხვა დაქირავებული თანამშრომლების დაბალი კვალიფიკაცია იგულისხმება. ფოკუს-ჯგუფის მონაწილის აზრით, საჭიროა თანამშრომლების გადამზადება ტექნოლოგიებში, ფინანსურ ოპერაციებში და კომუნიკაციის საშუალებების გამოყენებაში. ეს მეურნეობები საზოგადოებასთან ურთიერთობას აუთოსორსინგზე გასცემენ, რადგან თავად ადგილზე ვერ ნახულობენ საზოგადოებასთან ურთიერთობების პროფესიონალებს, რომ დაიქირაონ და თავისთან ამუშაონ.

ნინო კოძახიძე - საკონსულტაციო კომპანიის წარმომადგენელი, რომელიც საკონსულტაციო მომსახურებას უწევს მევენახეებს, რომელთა საქმიანობა ღვინის წარმოებასა და ექსპორტს წარმოადგენს.

ქალბატონი ნინოს თქმით, მნიშვნელოვანი გამოწვევაა ნედლეულის დროულად შეგროვება, მოთხოვნის მიხედვით. ამ პრობლემის გადასაჭრელად შეიქმნა ციფრული ტექნოლოგია, პორტალი, სადაც ადგილობრივები შეიყვანდნენ ინფორმაციას იმის შესახებ თუ რა რაოდენობით ყურძენს ელოდებიან და როდის. თუმცა, მათ ამ პორტალის გამოყენება უჭირთ და ადგილზე მისვლა და პირდაპირი კომუნიკაცია ურჩევენიათ რაც დროსთან და დამატებით დანახარჯებთანაა დაკავშირებული. შესაბამისად, თუ ადგილობრივი მევენახეები ციფრულ უნარებს თუნდაც საბაზისო დონეზე განვითარებდნენ, ამ პლატფორმასთან მუშაობასაც შეძლებდნენ, რაც მათ საქმიანობას გაუმარტივებდათ.

კითხვა 2. რა არის კახეთში მოქმედი მეურნეობების ძლიერი მხარეები?

ბატონი გოგას თქმით, ფერმერთა ნაწილი მეურნეობის მართვის ტრადიციული მიდგომების ერთგულია, კონსერვატიული და დაბალ ეფექტიანია. ამის გამო, ვერ ახერხებენ ბაზრის გაფართოებას და მხოლოდ ადგილობრივ ბაზარზე არიან დამოკიდებული. მათგან განსხვავებით, ახალგაზრდა ფერმერებს უკეთ გამოსდით მართვა, უკეთ ესმით ფუნდამენტური ნიუანსები, რაც კონკრეტული პროდუქტის წარმოებას ესაჭიროება, შეუძლიათ მთლიანი საწარმოო ციკლის მართვა და გარე კონსულტანტები აქ არ სჭირდებათ. მიუხედავად იმისა, რომ განსხვავებულად მართავენ ბიზნესს, ფერმერთა ეს ორი კატეგორია იმაში გავს ერთმანეთს, რომ პროდუქტის წარმოება კარგად იციან. ხშირ შემთხვევაში, მათ პროდუქტის წარმოების შესახებ ცოდნა ოჯახის უფროსი წევრებისგან აქვთ მიღებული და გამოცდილებაც საკმარისად აქვთ დაგროვილი, შესაბამისად, ამ მხრივ, მათ ნაკლები პრობლემა აქვთ. ის მეწარმეები, რომლებიც ხარისხზე არიან ორიენტირებულნი, კარგად ფლობენ ბიო პროდუქტების წარმოების უნარებს, თუმცა ასეთები ბევრნი არ არიან.

ქალბატონი ნინო ამბობს, რომ ეთანხმება ბატონ გოგას და მასაც პროდუქტის წარმოების ცოდნა კახეთში არსებული მეურნეობების მფლობელების ძლიერ მხარედ მიაჩნია. ამასთან, ქალბატონი ნინო აღნიშნავს, რომ ბიზნესის მიმართულება, კერძოდ კი ლოჯისტიკა, ნედლეულის დროულად მიწოდება, თადარიგის დაჭერა, rs.ge-ის გამოყენება მათი ძლიერი მხარეები. ამ მეწარმეებს ბიზნეს და საოპერაციო გარემოში ორიენტირება უჭირთ.

კითხვა 3. რა უნარების განვითარება ესაჭიროებათ მეურნეობებს.

ქალბატონი ნინოს აზრით, ფერმერებს ესაჭიროებათ ინფორმაციაზე მუდმივი წვდომა, თუმცა ბევრ მათგანს არ აქვს შესაბამისი უნარები, რომ მუდმივად აკონტროლონ მათ გარშემო არსებული მოვლენები და სიახლეების შესახებ დეტალური ინფორმაციები მიიღონ. ამის მთავარი მიზეზი თანამედროვე საინფორმაციო ტექნოლოგიებთან მუშაობის არცოდნაა. მისი თქმით, მთავარი აქცენტი სწორედ ფერმერებისთვის ციფრული უნარების განვითარებაზე უნდა გაკეთდეს.

ბატონი გოგას აზრით, ხშირ შემთხვევაში, ფერმერების მხრიდან ბიზნესისადმი დამოკიდებულება არაა სწორი და ისინი წარმოებასა და ბიზნესს შორის ზღვარს ვერ იჭერენ. კარგ პროდუქტს კი ქმნიან, მაგრამ კარგი მარკეტინგი და ბაზრის კვლევა არ აქვთ, რომ სეგმენტი გაიგონ და ლოკალიზაცია სწორად მოახდინოს. ასევე, არ აქვთ ტექნოლოგიური ცოდნა და ციფრული უნარები და ამ მხრივ, სხვებზე არიან დამოკიდებულნი. რამდენადაც კარგად შეუძლიათ წარმოება, იმდენად უჭირთ გაყიდვებში. მაგალითად, ბატონი გოგას პარტნიორმა მეცხოველეობის ფერმამ არ იცის კარგ ვებგვერდებზე როგორ განათავსოს კარგად გადაღებული ფოტოები და როგორ მიაწოდოს მომხმარებელს, ამიტომ მარტო ადგილობრივ ბაზარს აკმაყოფილებს და ფაქტიურად, ხელოვნურად აჩერებს წარმოებას.

კითხვა 4. თქვენი აზრით რა უნდა შესთავაზონ პროფესიულმა სასწავლებლებმა ფერმერებს?

ბატონი გოგას თქმით, რა კურსებთანაც მას ჰქონია შეხება, უმრავლესობა დროში გაწელილი და არაეფექტურია და საუნივერსიტეტო კურსებს ჰგავს. ამ კურსების ფარგლებში ზედმეტია მსმენელებისთვის მეცნიერული კვლევების და თეორიების გაცნობა, რადგან მათ პრაქტიკული, კონკრეტული უნარების შეძენა ესაჭიროებათ. ამიტომ, უნდა შეიქმნას მოკლევადიანი სპეცკურსები, კონკრეტულ თემატიკაზე ორიენტირებული, რომელიც მსმენელებს პრაქტიკულ უნარებს განუვითარებს. სასურველია, თუ ეს სიმულაციურ გარემოშიც მოხდება. მისი, თქმით დიდი პრობლემაა ბაზრის კვლევის უნარების ნაკლებობა, რაც ფერმერული მეურნეობების ეფექტურობას ამცირებს, რადგან ისინი საჭირო სეგმენტის მოძიებას ვერ ახერხებენ და ამ მხრივ პროფესიული სასწავლებლების როლი მნიშვნელოვანი შეიძლება იყოს. გარდა ამისა, მეურნეობებს სჭირდებათ ისეთი ადამიანების დაქირავება, რომლებსაც გაყიდვებსა და ლოჯისტიკაში ექნებათ გარკვეული კვალიფიკაცია და კომპეტენციები.

ქალბატონი ნინო თვლის, რომ პროფესიულმა სასწავლებლებმა მსმენელებს პრაქტიკული უნარ-ჩვევები უნდა განუვითაროს, რის მიღწევაც სიმულაციებით, ქეისებზე მუშაობით, მოთხოვნის და მიწოდების ანალიზის ინსტრუმენტების გამოყენებით,

მარაგების მართვის დაგეგმვის მექანიზმების გაცნობით, კომუნიკაციის უნარების განვითარებითა და შიდა პროცესების მართვის ოპტიმიზების სწავლებით შეიძლება. ამასთან, მისი თქმით, კარგი იქნება წარმატებულმა ფერმერებმა თავიანთი გამოცდილება სხვებსაც გაუზიარონ და ამით დაეხმარონ მათ რომ უკეთ მართონ მეურნეობა.

ექსპერტებთან ინტერვიუ

კვლევის ფარგლებში გამოიკითხნენ სოფლის მეურნეობის ეკონომიკის ექსპერტები, თენგიზ თაქთაქიშვილი და ლაშა ზივზივაძე. თენგიზ თაქთაქიშვილი გახლავთ ეკონომიკის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, რომელიც უკვე ოთხი წელია აგრარული ეკონომიკის სასწავლო კურსს უძღვება და სოფლის მეურნეობის ეკონომიკის შესახებ სტატიებს მაღალრეიტინგულ ჟურნალებში აქვეყნებს. ლაშა ზივზივაძე წლების განმავლობაში მუშაობდა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში და მისი კვლევის სფეროც სოფლის მეურნეობის ეკონომიკას ეხება, ხოლო მისი ნაშრომები ასევე, მაღალრეიტინგულ უცხოურ ჟურნალებში იბეჭდება.

ექსპერტებთან იგივე კითხვები იქნა დასმული, რაც ფოკუს-ჯგუფთან. ქვემოთ მათი მოსაზრებებია მოცემული.

ლაშა ზივზივაძის აზრით, ფერმერების წინაშე მდგარი პრობლემებიდან განსაკუთრებით აღსანიშნავია ტექნოლოგიური ცოდნის დაბალი დონე, ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის სირთულე და გასაღების ბაზრებზე წვდომა. მისი თქმით, ფერმერების უმრავლესობას არ შეუძლია თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენება, რის გამოც ერთი მხრივ, ნაკლებად პროდუქტიულები არიან, ხოლო, მეორე მხრივ, სიახლეებსა და ინფორმაციაზე წვდომა ნაკლებად აქვთ, რაც მათ სწორი ბიზნეს გადაწყვეტილებების მიღებას ურთულებს. ფინანსებზე წვდომის სირთულის გამო ფერმერებს გაფართოება უჭირთ და ახალ ინვესტიციებს ვერ ახორციელებენ, განსაკუთრებით როცა ეს ახალი ტექნოლოგიების დანერგვას ეხება. გარდა ამისა, გასაღების ბაზრებთან წვდომა პრობლემურია და ფერმერთა უმრავლესობა ლოკალური ბაზრით შემოიფარგლება. ამის მიზეზი, ერთი მხრივ, სადისტრიბუციო არხებთან შეზღუდული წვდომაა და მეორე მხრივ, მცირე მოცულობის წარმოება, რომელიც ძირითადად, შუამავლების მიერ შეისყიდება და ფერმერები პირდაპირ მსხვილ მყიდველზე გასვლას ვერ ახერხებენ.

თენგიზ თაქთაქიშვილი იზიარებს ზემოთ აღნიშნულს და ამატებს, რომ ფერმერებს სამიზნე სეგმენტზე ფოკუსირება უჭირთ, რადგან სათანადო ბაზრის კვლევას ვერ ატარებენ. კვლევის გარეშე კი შეუძლებელია სწორი აქცენტები გააკეთონ და ის ადამიანები შეარჩიონ, ვინც მათ პროდუქციაში ყველაზე მეტის გადახდისთვის იქნებიან მზად. ასევე, თენგიზ თაქთაქიშვილის აზრით, მნიშვნელოვანი პრობლემა ისაა, რომ ფერმერებს პირადად არ შეუძლიათ მომხმარებელზე გასვლა და შუამავლები ჭირდებათ, რაც თუნდაც იმის გამო ხდება, რომ სოციალური მედიის გამოყენებით ბიზნესის კეთება და პროდუქტის მარკეტინგი ჯერ კიდევ უცხოა ქართველი ფერმერებისთვის. ამასთან, ფერმერების აბსოლუტურ უმრავლესობას პროდუქტის ბრენდირება არ შეუძლია და შესაბამისად, ვერც მომხმარებელი ახდენს მის იდენტიფიცირებას.

ლაშა ზივზივადის აზრით, პირველადი წარმოება ფერმერული მეურნეობების ძლიერი მხარეა, რადგან მათ ამისათვის საჭირო ცოდნა და გამოცდილება წლების განმავლობაში დაუგროვდათ. ამასთან, იგი მიიჩნევს, რომ ბუნებრივ-კლიმატური პირობები ძალიან ბევრი სასოფლო-სამეურნეო კულტურის წარმოებისთვის მშვენიერ პირობებს გვთავაზობს.

თენგიზ თაქთაქიშვილის აზრით, ფერმერებს მართლაც გააჩნიათ პროდუქტების საწარმოებლად საჭირო ცოდნა და გამოცდილება, თუმცა ეს ძირითადად, პირველად პროდუქტებს ეხება და როდესაც საქმე გადამუშავებას შეეხება ეს უპირატესობები ნაკლებად შეინიშნება და ეფექტიანობა არც თუ ისე მაღალია.

ამ ნაწილში ორივე ექსპერტი თანხმდება, რომ ქართველი ფერმერების ძლიერი მხარეები, ძირითადად, წარმოებას უკავშირდება და მსგავსი რამ მენეჯერულ საქმიანობასთან დაკავშირებით არ იკვეთება.

ექსპერტები თანხმდებიან, რომ პროფესიული სასწავლებლების როლი ფერმერთა გადამზადებაში ძალიან დიდია და სწორედ კარგად შერჩეული და საჭიროებებზე მორგებული კურსების წყალობითაა შესაძლებელი ფერმერებისთვის იმ პრაქტიკული უნარების განვითარება, რაც მათ არამხოლოდ წარმოების, არამედ ბიზნესის სათანადოდ

მართვაში დაეხმარებათ. სწორედ განათლების წინ წამოწევაა ის, რასაც სოფლის მეურნეობაში არსებული მდგომარეობის გამოსწორება შეუძლია.

ლაშა ზივზივადის აზრით, მნიშვნელოვანია ფერმერები გაეცნონ იმ სასოფლო-სამეურნეო ტექნოლოგიებს, რომელთა დანერგვაც დიდ ხარჯებს არ უკავშირდება, თუმცა, მნიშვნელოვნად შეუძლია მწარმოებლურობის გაზრდა. ასევე, მისი თქმით ფერმერებს გარკვეული გადამზადება სჭირდებათ ბიზნეს გეგმის დაწერასა და ინვესტორთან წარდგენის საკითხში, რათა ბანკის ალტერნატივა იპოვონ და საჭირო ფინანსების მოძიება შეძლონ.

თენგიზ თაქთაქიშვილის აზრით, საჭიროა პროფესიულმა სასწავლებლებმა ფერმერებს შესთავაზონ ისეთი კურსები, რაც მათ კვლევით და ციფრულ უნარებს განუვითარებს. ასევე, მნიშვნელოვანია თუნდაც საფუძვლების დონეზე გაეცნონ ბრენდირების პროცესს. ამ საკითხების ინტეგრირება სასწავლო პროცესში შესაძლებელია მოდულურად, სადაც 2-3 კომპონენტი იქნება გათვალისწინებული. მაგალითად, ბრენდირების მოდულში, ბრენდის შექმნის, მის მიმართ ლოიალურობის მოპოვების და ცნობადობის გაზრდის საკითხები. ანალოგიურად, კარგი იქნება თუ მსგავსი მოდული შეიქმნება სოციალური ქსელების ბიზნესში გამოყენების სწავლებასთან დაკავშირებით, რომლის ფარგლებშიც მსმენელები გაეცნობიან ინტერნეტით პროდუქტის გაყიდვის და მთლიანობაში, ინტერნეტ მარკეტინგის პრინციპებს.

ექსპერტები თანხმდებიან იმაზე, რომ ზემოთ აღნიშნული საკითხების სწავლება პროფესიული სასწავლებლების მიერ, მნიშვნელოვანია როგორც თავად კურსის მონაწილე ფერმერებისთვის ასევე, ზოგადად დარგში დასაქმებულთათვის, რადგან ცოდნის გაზიარების პროცესებს შეუწყობს ხელს.

მეორადი მონაცემების ანალიზი

მეორადი მონაცემების ანალიზის მიზანია, შევაფასოთ ჩვენი კვლევის შედეგების შესაბამისობა უკვე არსებული კვლევის შედეგებთან. სხვადასხვა სამთავრობო თუ არასამთავრობო ორგანიზაციას სხვადასხვა დროს შეუსწავლია ფერმერების საჭიროებები კახეთის რეგიონში და გამოუვლენია კონკრეტული მიმართულებები, სადაც სწავლება უნდა გაძლიერდეს. ქვემოთ მოკლედ იქნება შეჯამებული სხვადასხვა კვლევების შედეგები.

2014-2021 წლებისთვის კახეთის რეგიონის განვითარების სტრატეგიაში საუბარია იმაზე, რომ მევენახე-ფერმერთა და მეღვინეთა კვალიფიკაცია და უნარ-ჩვევები შედარებით დაბალ დონეზეა, რაც მეღვინეობის დარგის სუსტ მხარედ შეიძლება ჩაითვალოს და ამ მიმართულებით მუშაობის გააქტიურებაა საჭირო.

ამავე დოკუმენტში საუბარია იმაზე, რომ ბიზნესის წარმართვისთვის საჭირო უნარების აშკარა ნაკლებობაა და მისი განვითარების გარეშე რეალურად ვერ მოხერხდება სიცოცხლისუნარიანი ბიზნეს ერთეულების ჩამოყალიბება სოფლის მეურნეობაში. ამ პრობლემის აღმოფხვრისთვისაც რეკომენდირებულია განათლების როლის წინ წამოწევა და გაძლიერება.¹

ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრმაც (EPRC) გამოიკვლია ფერმერთა საჭიროებები კახეთში, ქვემო ქართლში, შიდა ქართლში, სამცხე-ჯავახეთსა და გურიაში და შემდეგი ძირითადი დასკვნები შემოგვთავაზა: ფერმერებს ნაკლები ინფორმაცია აქვთ საქართველოში არსებული შესაძლებლობების შესახებ, კერძოდ კი ქვეყანაში მოქმედ საექსპორტო რეჟიმთან დაკავშირებით; გამოკვლეული ფერმერების მხოლოდ ნახევარი ფლობს ინფორმაციას იმასთან დაკავშირებით თუ რა მოთხოვნები აქვს DCFTA-ს; მეცხოველეობაში მოქმედი მეურნეობების მხოლოდ მესამედში გამოიყენება ვეტერინარის

¹ კახეთის რეგიონის განვითარების სტრატეგია, 2014-2021

მომსახურება, რაც არსებითად დიდ რისკებთანაა დაკავშირებული; ასევე, ფერმერების დაახლოებით ნახევარი აწარმოებს ჩანაწერებს სხვადასხვა ფორმით, მათ მიერ ბიოლოგიური და ქიმიური საშუალებების გამოყენებასთან დაკავშირებით; ამასთან, გამოკითხული ფერმერები მთავარ პრობლემებად ფინანსებზე წვდომასა და არასათანადო ინფრასტრუქტურას ასახელებენ.²

საქართველოს სოფლის განვითარების სტრატეგიაში აღნიშნულია თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და საბაზრო კანონზომიერებების ცოდნის მნიშვნელობა და სწორედ ამ ფაქტორების ნაკლებობაა დასახელებული ფერმერთა პროდუქტიულობის შემცირების მიზეზებად და მიჩნეულია, რომ თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვისა და ფერმერებისთვის საჭირო უნარების გაუმჯობესების გარეშე საქართველოს სოფლის მეურნეობის კონკურენტუნარიანობა ვერ გაიზრდება.³

სხვადასხვა მკვლევრები ხაზს უსვამენ ინტერნეტ-მარკეტინგის როლს აგრობიზნესში და მიაჩნიათ, რომ მას დიდი როლის შესრულება შეუძლია გაყიდვების სტიმულირებაში. ინტერნეტ-მარკეტინგის გამოყენებით ფერმერები ქმნიან გასაღების ბაზარს და ისეთ მომხმარებლებზე გადიან, რომლებზეც მანამდე ვერ გავიდოდნენ. ამასთან, ინტერნეტ-მარკეტინგი ფერმერებს თავიანთი პროდუქტის პოპულარიზაციის და ახალი პარტნიორების მოძიების საშუალებასაც აძლევს.⁴

სოფლის მეურნეობაში ტექნოლოგიური პროგრესის მიღწევის გარეშე პროდუქტიულობის ამაღლება და რეალური ზრდის მიღწევა შეუძლებელია. ამისათვის აუცილებელია კვლევის განვითარება და აგრარული წარმოების ორგანიზება ინოვაციურ საწყისებზე, რაც ფერმერების ტექნოლოგიური და ციფრული უნარების განვითარების გარეშე შეუძლებელია.⁵

² ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი, 2016

³ საქართველოს სოფლის განვითარების სტრატეგია, 2017-2020

⁴ თურმანიძე, ლ., ინტერნეტ-მარკეტინგის როლი აგრობიზნესის განვითარებაში, 2019

⁵ ხმაღაძე, თ., სოფლის მეურნეობის ინოვაციური განვითარების ხელშეწყობის ფორმები და მექანიზმები, 2020

ზემოთ აღნიშნული ნაშრომების შედეგები სრულადაა თანხვედრაში პროექტის ფარგლებში ჩატარებულ რაოდენობრივ, ფოკუს ჯგუფის და ექსპერტულ კვლევებთან და იქ მოცემულ მიგნებებს ამყარებს.

დასკვნა

ზემოთ მოცემული კვლევის მიზანი ფერმერთა საჭიროებების გამოვლენა გახლდათ, რათა შემდეგომში ამ საჭიროებებიდან გამომდინარე, შესაბამისი სასწავლო კურსი და მასალები შეიქმნას. კვლევაში გამოყენებულ იქნა რამდენიმე მეთოდი, კერძოდ: რაოდენობრივი კვლევა, ფოკუს-ჯგუფი, ექსპერტული ინტერვიუ და მეორადი მონაცემების ანალიზი.

კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ კახეთის რეგიონში სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულებს უამრავი პრობლემა აქვთ. მათგან ნაწილის მოგვარება პროფესიულ სასწავლებლებს შეუძლიათ იმ შემთხვევაში თუ სასწავლო კურსი სრულად მოთხოვნაზე მორგებული და თანამედროვე იქნება.

ძირითადი საჭიროებები, რაც კვლევის შედეგად იკვეთება ტექნოლოგიურ, მარკეტინგულ და გაყიდვებთან დაკავშირებულ ცოდნას ეხება, ფერმერების და ექსპერტების აზრითაც, ეს ნაკლოვანებები ხელს უშლის ფერმერების გაფართოებას, განვითარებასა და შემოსავლების ზრდას.

ამ პრობლემების აღმოსაფხვრელად პროექტის მომდევნო ეტაპზე შემუშავდება სასწავლო კურსის სილაბუსი და მასალები, რომლებიც მიკრო, მცირე და საშუალო საწარმოების წარმომადგენელთა გადასამზადებლად იქნება გამოყენებული კახეთის რეგიონში.

სილაბუსი აწყობილი იქნება იმგვარად, რომ მსმენელები მაქსიმალურად მეტ პრაქტიკულ ცოდნას მიიღებენ. სასწავლო მასალები თავისუფალი იქნება თეორიული საკითხებისგან და მხოლოდ პრაქტიკული უნარების განვითარებაზე იქნება ორიენტირებული.

მთლიანობაში, პროექტი მნიშვნელოვან ღირებულებას შექმნის ფერმერებისთვის და ერთი წინგადადგმული ნაბიჯი იქნება იმ პრობლემებთან ბრძოლაში, რაც გამოკითხულმა ფერმერებმა აღწერეს. ამგვარი პროექტების ფარგლებში

განხორციელებული ღონისძიებები ხელს შეუწყობს ცოდნის გაზიარების სისტემის შექმნას, რაც ნებისმიერი დარგის განვითარების საწინდარია.